

Khaled Hosseini: Ja vuoret kaikuivat

Identiteettien risteyksessä

RIITTA VAISMAA

Khaled Hosseini on jo osoittanut taitonsa tarinoiden kertojana. Hänen esikoisteoksensa *Leijapoika* (2004) kertoo afganistanilaisen, sittemmin USA:han emigroituneen pojan ja miehen sekä hänen sotivaan maahan jääneen kasvinkumppaninsa koskettavan tarinan, josta syntyi myös kiitetty elokuva. Hosseinin toinen romaani *Tuhat loistavaa aurinkoa* (2007) lienee kirjoitettu *Leijapojan* pariaksi. Siinä Afganistanin sekasortoista arkea katsotaan naisten näkökulmasta. Kun omakohtaisuus puuttuu, tulee tunne, että kyse on tavalla tai toisella tilaustyöstä. Dramaattiset kohtalot eivät kosketa samoin kuin *Leijapojassa* vaan tuntuvat jopa liiallisilta.

Hosseinin uusin romaani *Ja vuoret kaikuivat* nostaa esiin monia näkökulmia Afganistaniin ja afganistanilaisten elämään eri puolilla maailmaa. Osa päähenkilöistä on eurooppalaisia tai amerikkalaistuneita, mutta heilläkin on kosketuskohtansa Afganistanin julmiin tapahtumiin. Nyt tarinankertoja kertoo yhdessä teoksessa monta tarinaa. Ehkä jopa liian monta.

Kaikilla juonilla on kosketuksensa pieneen afganistanilaishänään tai sieltä lähteneisiin. Yhden keskeistä hahmoa lukuun ottamatta kaikki ovat eläneet Kabulissa. Thalia antaa teokselle perustavia motiiveita, mutta hän tyytyy elämäänsä Kreikan syrjäisellä saarella. Kahden Kaliforniassa asuvan afganistanilaisen serkuksen juonipolku tuntuu jopa irralliselta, vaikka sillä on kytköksensä paikkoihin, tapahtumiin ja muihin juoniin. Se myös loppuu niin aikaisin, että sitä tuskin muistaa, kun teos päättyy. Kaikkia muitakaan juonikulttuureja Hosseini ei kuljeta romaanin loppuun saakka. *Ja vuoret kaikuivat* alkaa maantieteellisesti eri paikassa kuin mistä se alkoi, eivätkä lopussa ole mukana samat henkilöt kuin alussa. Varsin vaativa kompositio.

Huomaan jatkuvasti miettiväni, kuka on romaanin päähenkilö.

Ja vuoret kaikuivat on kiinnostava, hyvin kerrottu, koukuttava ja koskettava. Romaani on laadukkaampi ja monipuolisempi kuin *Tuhat loistavaa aurinkoa*. Omakohtaisuus lienee Hosseinille tärkeä osa luomisvoimaa, joka näyttäytyy uusimmassa romaanissa hyvin samantyyppisenä kuin *Leijapojassa*.

Teemat ovat romaanissa *Ja vuoret kaikuivat* suurelta osin samoja kuin kahdessa aiemmassa teoksessa. Kyse on Afganistanin maan ja kansan kärsimyksistä sodassa, joka näyttäytyy yhtä raakana ja julmana riippumatta siitä, mikä taho milloinkin on vallassa ja mitkä maat kulloinkin ovat sodan pelureina, vaikka itse sodankäyntiä tai yhteiskunnallisen rakenteen aiheuttamaa suoraa väkivaltaa uudessa romaanissa on aiempia teoksia vähemmän. Kyse on myös epätasa-arvoisuudesta maaseudun ja kaupunkien asukkaiden, rikkaiden ja köyhien, naisten ja miesten sekä ulkomaalaisten tai ainakin ulkomaista passia kantavien ja maassa asuvien välillä. Kyse on lisäksi perhe- ja sukuyhteyden vahvasta merkityksestä.

Uudeksi teemaksi *Ja vuoret kaikuivat* nostaa kiinnostavasti, monipuolisesti ja onnistuneesti identiteetin, joka on paljon muutakin kuin kansallisuus. Identiteetti muokkautuu eri ihmisten elämän kulun myötä eri tavoin. Kun riittävän kauan on asunut muualla, kansallinen identiteetti heikkenee. Se on uusilla sukupolvilla aivan muu kuin vanhemmillä. Tästä ovat esimerkkejä niin kalifornialaiset serkkuset kuin pienestä afganistanilaisesta maalaiskylästä elämän samaan suurkaupunkiin heittänyt Abdullah perheineen. Kiintoisan näkökulman identiteettiin tuo Abdullahin pikkusisko Pari, jonka rikas kabulilaispariskunta adoptoi, oikeastaan ostaa, pikkulapsena. Hän muuttaa äitinsä kanssa Pariisiin jo alle kymmenvuotiaana ja unohtaa niin kylän kuin Kabulinkin. Kun samaa nimeä kantava kalifornialainen veljentytär saa yhteyden tätiinsä, vanhempi Pari alkaa etsiä juuriaan ja täyttää elämänsä aina olennaisesti kuuluneita tyhjiä aukkoja. Parin runoilijaäiti on kieltänyt juurensa, joista tytär saa tietää edes jotakin äidin postuumina ilmestyneestä haastattelusta. Parin lapset ja lapsenlapset ovat täysin pariisilaisia.

Keskeisen juonilinjan muodostavat Kabuliin tulleet avustustyöntekijät, joiden missiona on auttaa sodassa erityisesti kasvoihin haavoittuneita lapsia. Ryhmää johtaa taitava kreikkalainen plastiikkakirurgi Markos. Tämän lapsuudenkotiin on pojan lapsuudessa muuttanut Markoksen äidin ystävättären tytär, jonka kasvot on koira raadellut. Thalia ja Markos ystäväystyvät, kun Markos alun vaikeuksien jälkeen pystyy hyväksymään Thalian sellaisena kuin tämä on. Tyttö ja poika ovat samanikäisiä, he kasvavat kuin sisarukset. Thalian antaa isäpuoleltaan saamansa perinnön turvin Markoselle mahdollisuuden opintoihin. Lääkäriin erikoistumisalaan vaikuttaa Thalian kohtalo. Tämä ei kuitenkaan koskaan anna Markoksen operoida kasvojaan. Hänen identiteettinsä on elää puolikkain kasvoin.

Useimpia keskeisiä henkilöitä yhdistää Parin adoptoineen Wahdin pariskunnan Kabulin talo, joka viime vaiheessa on avustusjärjestön työntekijöiden majapaikkana. Heille talon antaa korvauksetta käyttöön vanha talonmies Nabi, jolle hänen isäntänsä on testamentannut talon kiitoksena uskollisesta palveluksesta ja lopulta ystävydestä. Liittyypä Nabin ja herra Wahdin eloon myös yllättävä kurkistus vanhan ylimystöön kuuluneen herran identiteettiin. Nabi on Parin ja Abdullahin enopuoli. Hän tuntee syyllisyyttä Parin kohtalosta, koska oli vaikuttamassa siihen, että köyhä perhe luopui rahasta lapsestaan. Nabi testamenttaa talon Parille, joka saa Markoksen välittämänä luettavakseen Nabin kirjaamana paljon talon ja kahden suvun historiaa. Olisiko sivuhenkilö Nabista vaiivhkaisesti päähenkilöksi?

Khaled Hosseini: *Ja vuoret kaikuivat* (And the Mountains Echoed). Suom. Katariina Kaila. 408 s.